

ZAMONAVIY BOSHLANG'ICH TA'LIMNING DOLZARB MUAMMOLARI

Mashrabjonov Ulug'bek Azamjon o'g'li
QDPI, o'qituvchisi

Annotatsiya: Boshlang'ich ta'lim maktab ta'limining barcha keyingi bosqichlaridan ajratib turadigan o'ziga xos xususiyatlarga ega. Bu davrda ta'lim faoliyati asoslari, kognitiv qiziqishlar va motivatsiya shakllanadi. Zamonaviy boshlang'ich ta'lim mazmunining o'ziga xos xususiyati natijadir: ta'limning ushbu bosqichi oxirida talaba nafaqat ma'lum bilimlar to'plamini, balki ko'nikmalarni ham egallashi kerak.

Kalit so'zlar: kognitiv, motivatsiya, integratsiya, pozitsiya, uzluksizlik.

Abstract: Primary education has its own characteristics that distinguish it from all subsequent stages of school education. During this period, the foundations of educational activities, cognitive interests and motivation are formed. A distinctive feature of the content of modern primary education is the result: at the end of this stage of education, the student must acquire not only a certain set of knowledge, but also skills.

Key words: cognitive, motivation, integration, position, continuity.

Hozirgi vaqtda olimlar, amaliy o'qituvchilarning ko'plab tadqiqotlari ta'lim muammolari va uni takomillashtirish yo'llarini izlashga bag'ishlangan. Maktab amaliyotiga innovatsiyalar tobora ko'proq kiritilmoqda, ularning mohiyati ta'lim maqsadlarini qayta ko'rib chiqish, yangi ta'lim texnologiyalarini ishlab chiqish, o'quvchilarning yutuqlarini baholashni qayta ko'rib chiqishdir. Vaholanki, maktabning rivojlanishi, uning yangilanishi ta'lim jarayoniga kiritilayotgan yangiliklarga emas, balki o'qituvchi, ota-onalar, o'quvchilarning maktabga munosabatiga ham bog'liq. Psixologlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, atrof-muhitga bo'lgan munosabatning xususiyatlari ko'p jihatdan shaxsning ushbu muhitdagi faoliyatining tabiati va darajasini belgilaydi. Bunday holda, muhim narsa haqiqatan ham, obyektiv ravishda mavjud bo'lgan bog'liqlik emas, balki bu bog'liqlikning subyektiv in'ikosi, ya'ni bu bog'liqlik shaxs tomonidan qanday idrok etilishi, baholanishi va boshdan kechirilishligi bilan ahamiyatli hisoblanadi.

Boshlang'ich maktab ta'limning birinchi bosqichi bo'lib, u yerda bolalar keyingi rivojlanish uchun zarur bo'lgan asosiy bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladilar. Bu yoshda bolalar o'qish, yozish va oddiy matematik muammolarni hal qilishni o'rganadilar. Shuningdek, ular jamoa bo'lib ishlashni o'rganibgina qolmay, o'zlarining ijtimoiy va hissiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Boshlang'ich maktab barcha bolalar uchun qulay va sifatli bo'lishi kerak. Bu jarayon o'quvchilarda ta'limning keyingi bosqichlarida muvaffaqiyatli ta'lim olishlari uchun asosdir. Davlat va jamiyat har bir bolaning sifatli ta'lim olishi uchun teng imkoniyatlarga ega bo'lishi uchun boshlang'ich sinflarda munosib sharoit yaratishi kerak. Biroq, bu jarayonni qiyinlashtiradigan bir qator muammolar ham mavjud:

- pedagogik kadrlar yetishmasligi muammosi;
- uzluksizlik muammosi;
- kichik maktab o'quvchilarining salomatligi;
- qishloq maktablarining quyi sinflarida o'qitish muammolari;
- iqtidorli bolalarni o'qitish muammosi va boshqalar.

Maktabgacha ta'lim va boshlang'ich talim o'rtasidagi uzviylik masalasi ta'limning murakkab va hal etilmagan muammolaridan yana biri hisoblanadi. Bugungi kunda uzluksizlik tizimini tashkil qilish javoblardan ko'ra ko'proq savollarni tug'diradi va bu o'quv dasturlarida uzviylikning yo'qolishi bilan bog'liq. Bolalar ko'pincha boshlang'ich maktabga butunlay boshqacha tayyorgarlik darajasida keladi, bu o'quv jarayoniga ta'sir qiladi, shu bilan birga

bolalarning moslashish jarayonini murakkablashtiradi. Maktabgacha va boshlang'ich maktab ta'limining uzluksizligi maktabgacha va boshlang'ich maktab yoshidagi bolalarni tarbiyalashning yetakchi yo'nalishlari o'rtasidagi qarama-qarshiliklarni bartaraf etish, shuningdek, dastur va usullarni integratsiyalashgan holda tashkil etishdan iborat.

Kichik maktablar alohida e'tibor va ularning muammolariga nostandart yechimlarni talab qiladi. Ma'lumki, qishloqda maktab yo'qolsa, qishloqning o'zi ham yo'qoladi. "Ta'lim to'g'risida"gi qonunda kichik hajmdagi maktablar o'quvchilar sonidan qat'iy nazar moliyalashtirilishi e'lon qilingan edi, biroq o'qituvchilarning to'lovlarini "jon boshiga" moliyalashtirishga o'tgandan so'ng maktablarni tugatish jarayoni faollashdi. Axir, bunday mablag' bilan ta'minlangan qishloq maktabi o'zini oqlay olmaydi. Qishloqdagi kichik maktablarning muammolarini matbuot va televideniya tez-tez muhokama qilish zarur.

Bolalar salomatligi muammosi ayniqsa dolzarbdir. Bolalar maktabga kirganlarida va maktabda o'qiyotganlarida, ular miyaga ta'sir qiluvchi surunkali kasalliklar mavjudligidan aziyat chekmoqda. Rossiya Federatsiyasi Sog'liqni saqlash vazirligining ma'lumotlariga ko'ra, maktab bitiruvchilarining atigi 10 foizi sog'lom, 60-70 foizi ko'rish qobiliyati zaif, 60 foizi yomon holatda va 30 foizi surunkali kasalliklarga ega. Natijalar boshlang'ich maktabda sog'lom turmush tarziga bo'lgan munosabatning noto'g'ri shakllanishiga bog'liqligini aks ettirgan. Boshlang'ich maktabda bola ko'p narsaga moslashishi va ko'nikishi kerak, chunki o'qish - bu mutlaqo yangi faoliyat turi. Noto'g'ri ovqatlanish, boshlang'ich sinflarda jismoniy faollikning pasayishi va yangi dasturni tushunishdagi qiyinchiliklar bolaning yomon o'qish qobiliyatiga hamda turli kasalliklarning rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Bolalarning boshlang'ich ta'limda muvaffaqiyatli ta'lim olishi uchun muayyan muntazam standartlar ishlab chiqilgan bo'lib, ularga rioya qilish ham oila, ham maktabga bog'liq.

Boshlang'ich ta'limdagi eng tashvishli muammolardan biri - sog'lig'ida muammoli bolalar, jumladan, imkoniyati cheklangan bolalar sonining ko'payishidir. Nogiron bolalar - sog'lig'i alohida ta'lim va tarbiya shartlaridan tashqari ta'lim dasturlarini o'zlashtirish imkoniyatini istisno qiladigan bolalar bilan ishlashni nazarda tutadi. Malakali pedagog kadrlar tayyorlash va pedagog kadrlar malakasini oshirish bo'yicha tegishli ishlarni olib borish masalasi tug'iladi. Bir nechta o'qituvchilar bir vaqtning o'zida ikkita toifadagi bolalarni o'qitishga tayyor, bu nafaqat darsga qo'shimcha tayyorgarlik, qo'shimcha dars rejasini ishlab chiqish va ko'rgazmali qurollarni yaratish, balki ularga o'quv materialini to'g'ri va samarali yetkazish qobiliyatini ham yuklaydi.

Nogiron bolalar uchun individual mashg'ulotlar o'tkazilishi kerak, bu shuningdek, ularning nogironlik toifasiga mos keladigan individual o'quv dasturini ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. Bunday dasturni yaratish ko'pincha sog'liq muammolarining namoyon bo'lishidagi ko'p sonli o'zgarishlar tufayli qiyin. Agar maktabda bir nechta "maxsus" talabalar bo'lsa, ularning har biri uchun alohida dastur ishlab chiqiladi.

Iqtidorli bolalarni boshlang'ich sinflarda o'qitish muammosi ham mavjud. G'ayrioddiy aqliy qobiliyatga ega bo'lgan bolalar ularni boshqa bolalardan ajratib turadigan o'ziga xos xususiyatlarga ega. Ular turli tushuncha va pozitsiyalarni tezda anglay oladilar; mulohaza yurita oladi va tushuntirishlar beradi. Bu o'quvchilar boshqa bolalarga qaraganda tezroq o'rganishlari mumkin, agar o'rganish sur'ati o'quvchining ehtiyojlariga javob bermasa, ularning rivojlanishi va ehtiyojlariga ta'sir qilishi mumkin. Shunday qilib, boshlang'ich maktab ta'limning eng muhim bosqichlaridan biridir. Bolaning boshlang'ich maktabda ta'lim olish davrida uning keyingi rivojlanishi va shaxsiyatini amalga oshirish belgilanadi. Boshlang'ich maktab keyingi ta'lim uchun asosdir. Boshlang'ich ta'lim tizimida qator muammolar mavjud bo'lsa-da, ularni hal etish yo'llarini izlash kerak. Hayotiy qadriyatlar o'zgarmoqda, ularning barchasi zamonaviy ta'limga talablarni oshiradi, chunki bu shaxsiy rivojlanish va kelajakdagi muvaffaqiyatlar uchun asosdir.

Adabiyotlar:

1. Примерная основная образовательная программа образовательного учреждения. Начальная школа / сост. Е.С. Савинов. Изд. 4-е, перераб. М., 2012.
2. Радченко А. Ф. Семья и родительство как основа государственной стабильности // Педагогика. 2012. N 6.
3. Кукушин В.С. Современные педагогические технологии. Начальная школа. – Ростов н/Д., 2004.
4. Axmedova N. Диагностический инструментарий оценки уровня сформированности алгоритмической компетентности в процессе дифференциального обучения у будущих педагогов начальных классов. Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi 2023/12/1, 747-75366
5. Axmedova N. Theoretical foundations of the differentiated approach in education. Procedia of Theoretical and Applied Sciences 2023/3/24. 86-9066
6. Axmedova N. Formation of practical and general reading skills of primary school students (in mathematics lessons). International Engineering Journal For Research & Development 2020/8/22, 1-4 vv.
7. Akhmedova NM. Algorithmic line in training for the formation of algorithmic competence in future primary school teachers. International Journal of Pedagogics 2024/6/11.Tom 4,Nº6. 42-45pp
8. Axmedova N. Multimedia education and its implimentasion primary school. Conferens of manegement of islamic education lidership in the era of revolution 2020/3/6.
9. Рахманкулова, Н. Х. (2021). Исторические данные о числах и количестве. International journal of discourse on innovation, integration and education, 2(2), 97-100.
10. Melieva H.H;Normatov A.A;Rahmankulova N.X;Umarova G.B; Mashrabjonov U.A. (2022). Компетентностный подход в профессиональной подготовке будущих учителей начальных классов в области икт. *Международный журнал специального образования детей раннего возраста*, 14(7).